

Βρυξέλλες, 22.1.2014
COM(2014) 15 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Πλαίσιο πολιτικής για το κλίμα και την ενέργεια κατά την περίοδο από το 2020 έως το
2030**

{SWD(2014) 15 final}
{SWD(2014) 16 final}

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Πλαίσιο πολιτικής για το κλίμα και την ενέργεια κατά την περίοδο από το 2020 έως το
2030**

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος από το 2008, όταν η ΕΕ ενέκρινε την πρώτη δέσμη μέτρων της για το κλίμα και την ενέργεια. Η ΕΕ είναι πλέον στη σωστή πορεία για να υλοποιήσει τους στόχους για τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές μέχρι το 2020 και έχει σημειωθεί σημαντική βελτίωση ως προς την ένταση της χρήσης ενέργειας, χάρη σε αποδοτικότερα κτίρια, προϊόντα, βιομηχανικές διεργασίες και οχήματα. Τα επιτεύγματα αυτά είναι ιδιαίτερος σημαντικά κυρίως επειδή στην ευρωπαϊκή οικονομία σημειώθηκε μεγέθυνση από το 1990 κατά περίπου 45% σε πραγματικές τιμές. Οι στόχοι 20 - 20 - 20 για τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές και την εξοικονόμηση ενέργειας διαδραμάτισαν καίριο ρόλο στην υλοποίηση αυτής της προόδου και στη διατήρηση της απασχόλησης άνω των 4,2 εκατομμυρίων ατόμων σε διάφορες οικολογικές βιομηχανίες¹, με συνεχή ανάπτυξη κατά τη διάρκεια της κρίσης.

Πλαίσιο 1: Βασικά επιτεύγματα του τρέχοντος πλαισίου πολιτικής για την ενέργεια και το κλίμα

Η Ένωση έθεσε τρεις στόχους που πρέπει να υλοποιηθούν μέχρι το 2020: 20% μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, 20% μερίδιο της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (20%) και 20% βελτιώσεις της ενεργειακής απόδοσης. Οι σημερινές πολιτικές για την ενέργεια και το κλίμα υλοποιούν σημαντική πρόοδο για την επίτευξη αυτών των στόχων 20 - 20 - 20:

- Οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου το 2012 μειώθηκαν κατά 18% ως προς τις εκπομπές αερίων το 1990 και, αν συνεχιστούν οι σημερινές πολιτικές, αναμένεται έως το 2020 και το 2030 περαιτέρω μείωσή τους κατά 24% και 32%, αντίστοιχα, σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990.
- Το μερίδιο που καταλαμβάνει η ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές στην τελική κατανάλωση ενέργειας αυξήθηκε σε 13% το 2012 και αναμένεται να αυξηθεί περαιτέρω σε 21% το 2020 και σε 24% το 2030.
- Στο τέλος του 2012 ανερχόταν σε περίπου 44% το μερίδιο της ΕΕ στην παγκοσμίως εγκατεστημένη δυναμικότητα ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές (εκτός της υδροηλεκτρικής ενέργειας).
- Η ενεργειακή ένταση της οικονομίας της ΕΕ είχε μειωθεί το 2011 κατά 24% σε σύγκριση με το 1995, ενώ η βελτίωση ανά κλάδο ήταν περίπου 30%.
- Η ένταση διοξειδίου του άνθρακα στην οικονομία της ΕΕ είχε μειωθεί το 2010 κατά 28% σε σύγκριση με το 1995.

¹ Στοιχεία της Eurostat για τον τομέα περιβαλλοντικών αγαθών και υπηρεσιών

Πολλά άλλαξαν επίσης από το 2008. Περισσότερο αισθητός είναι ο αντίκτυπος της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης που επηρέασε την επενδυτική ικανότητα των κρατών μελών. Οι τιμές ορυκτών καυσίμων παραμένουν σε υψηλά επίπεδα που επηρεάζουν αρνητικά το εμπορικό ισοζύγιο και το ενεργειακό κόστος της Ένωσης. Το 2012, οι δαπάνες για εισαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου της ΕΕ ανήλθαν σε πάνω από 400 δισεκατ. ευρώ ή σε 3,1% περίπου του ΑΕΠ της Ένωσης. Σημειώθηκε αποφασιστική μετατόπιση του κέντρου βαρύτητας της παγκόσμιας ζήτησης ενέργειας προς τις αναδυόμενες οικονομίες, ιδίως την Κίνα και την Ινδία. Παράλληλα, τα νοικοκυριά και οι βιομηχανικοί χρήστες ανησυχούν όλο και περισσότερο λόγω της αύξησης των τιμών της ενέργειας και της διαφοράς τιμών με πολλούς από τους εμπορικούς εταίρους της Ένωσης, κυρίως δε τις ΗΠΑ. Η εσωτερική αγορά ενέργειας αναπτύχθηκε, αλλά εμφανίστηκαν νέοι κίνδυνοι κατακερματισμού. Το σύστημα εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής αερίων θερμοκηπίου εντός της ΕΕ (ΣΕΔΕ) δεν προσελκύει επαρκείς επενδύσεις σε τεχνολογίες χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών και, συνεπώς, αυξάνει το ενδεχόμενο να θεσπιστούν νέες εθνικές πολιτικές που θα υπονομεύουν τη διασφάλιση ισότιμων όρων που προορίζονταν να δημιουργήσει το ΣΕΔΕ. Οι τεχνολογίες εκμετάλλευσης της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές έχουν ωριμάσει και το κόστος έχει μειωθεί σημαντικά, αλλά η ταχεία ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θέτει πλέον νέες προκλήσεις για το ενεργειακό σύστημα. Πολλά προϊόντα που καταναλώνουν ενέργεια είναι πλέον πιο αποδοτικά και οι καταναλωτές ωφελούνται από πραγματική εξοικονόμηση ενέργειας και χρημάτων.

Συγχρόνως, επιβεβαιώθηκε και πάλι ο πιθανός αντίκτυπος της επίδρασης του ανθρώπινου παράγοντα στην κλιματική αλλαγή, καθώς και η ανάγκη σημαντικής και σταθερής μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου ώστε να περιοριστούν περαιτέρω αλλαγές του κλίματος της Γης².

Επομένως, είναι πλέον καιρός να αναπτυχθεί προβληματική γι' αυτές τις εξελίξεις και για το πλαίσιο πολιτικής που χρειαζόμαστε για το 2030. Σύμφωνα με την απόκριση των ενδιαφερομένων στην Πράσινη Βίβλο³, είναι αναγκαίο να ενταθεί η επίτευξη προόδου προς οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών που θα διασφαλίζει ανταγωνιστική και προσιτή ενέργεια για όλους τους καταναλωτές, θα δημιουργεί νέες ευκαιρίες για οικονομική μεγέθυνση και θέσεις εργασίας και θα παρέχει μεγαλύτερη ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού και μειωμένη εξάρτηση της Ένωσης ως συνόλου από τις εισαγωγές. Πρέπει να αναλάβουμε φιλόδοξη δέσμευση για περαιτέρω μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου σύμφωνα με την οικονομικά πλέον συμφέρουσα λύση που περιγράφηκε στους χάρτες πορείας για το 2050⁴, και αυτό πρέπει να γίνει εγκαίρως ενόψει των προσεχών διαπραγματεύσεων σχετικά με διεθνή συμφωνία για το κλίμα. Πρέπει το ταχύτερο δυνατό να παρέχουμε κανονιστική ασφάλεια για τους επενδυτές σε τεχνολογίες χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών, να ενθαρρύνουμε την έρευνα, την ανάπτυξη και την καινοτομία, καθώς και την αναβάθμιση και εκβιομηχάνιση των αλυσίδων εφοδιασμού για τις νέες τεχνολογίες. Όλα αυτά πρέπει να γίνουν κατά τρόπο που να λαμβάνει υπόψη την επικρατούσα οικονομική και πολιτική πραγματικότητα και να στηρίζεται στην πείρα μας από το τρέχον πλαίσιο πολιτικής.

² «Climate Change 2013 The Physical Science Basis; Working Group I of the IPCC; Summary for Policy Makers» (Αλλαγή του Κλίματος 2013, Ομάδα εργασίας I της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την αλλαγή του κλίματος, Σύνοψη για τους πολιτικούς υπευθύνους, Οκτώβριος 2013).

³ COM(2013) 169: «Πράσινη Βίβλος Πλαίσιο για τις πολιτικές που αφορούν το κλίμα και την ενέργεια με χρονικό ορίζοντα το έτος 2030».

⁴ COM(2011) 885 «Ενεργειακός χάρτης πορείας για το 2050». COM(2011) 112 «Χάρτης πορείας για τη μετάβαση σε μια ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών το 2050».

Κατά συνέπεια, το πλαίσιο πολιτικής για το 2030 θα πρέπει να στηρίζεται στην πλήρη υλοποίηση των στόχων 20 - 20 - 20 και στα ακόλουθα:

- Φιλόδοξη δέσμευση για τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου σύμφωνα με τους χάρτες πορείας για το 2050. Για την υλοποίηση αυτής της δέσμευσης θα πρέπει να υιοθετηθεί οικονομικά αποδοτική προσέγγιση, που να ανταποκρίνεται στις προκλήσεις προσιτού κόστους, ανταγωνιστικότητας, ασφάλειας των προμηθειών και αειφορίας, και να λαμβάνει υπόψη την τρέχουσα οικονομική και πολιτική συγκυρία.
- Απλούστευση του ευρωπαϊκού πλαισίου πολιτικής και παράλληλη βελτίωση της συμπληρωματικότητας και της συνάφειας μεταξύ στόχων και μέσων.
- Εντός αυτού του πλαισίου της ΕΕ, παροχή ευελιξίας στα κράτη μέλη να ορίζουν τη μετάβαση προς οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών ανάλογα με τις ιδιαίτερες συνθήκες τους, το ενεργειακό μείγμα που προτιμούν και τις ανάγκες από πλευράς ενεργειακής ασφάλειας, καθώς και της δυνατότητας να διατηρούν το κόστος στα ελάχιστα επίπεδα.
- Ενίσχυση της περιφερειακής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών που θα τα βοηθήσει να αντιμετωπίσουν κοινές ενεργειακές και κλιματικές προκλήσεις με το χαμηλότερο κόστος, ενώ παράλληλα θα ενισχύεται η ενοποίηση της αγοράς και θα αποτρέπεται η στρέβλωση της αγοράς.
- Αξιοποίηση της δυναμικής της ανάπτυξης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές με πολιτική που θα στηρίζεται σε πιο αποδοτική ως προς το κόστος προσέγγιση, η οποία θα ενισχύει την ευρωπαϊκή διάσταση και θα επικεντρώνεται σε μεγαλύτερη ενοποίηση της εσωτερικής ενεργειακής αγοράς και σε ανόθευτο ανταγωνισμό.
- Πλήρης κατανόηση των παραγόντων που καθορίζουν το ενεργειακό κόστος, ούτως ώστε η πολιτική να στηρίζεται σε πραγματικά γεγονότα και στοιχεία για να είμαστε σαφείς ως προς ποιες πτυχές μπορούν να επηρεάσουν οι εθνικές και οι ενωσιακές πολιτικές και ποιες όχι. Διασφάλιση ότι η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και το προσιτό κόστος της ενέργειας για τους καταναλωτές αποτελούν κεντρικά στοιχεία στον καθορισμό των στόχων του πλαισίου και των μέσων για την εφαρμογή του.
- Βελτίωση της ενεργειακής ασφάλειας και παράλληλη θέσπιση ανταγωνιστικού συστήματος χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών, μέσω κοινής δράσης, ενοποιημένων αγορών, διαφοροποίησης των εισαγωγών, αειφόρου ανάπτυξης εγχώριων ενεργειακών πηγών, επενδύσεων σε απαραίτητη υποδομή, εξοικονόμησης ενέργειας κατά την τελική χρήση και στήριξης της έρευνας και καινοτομίας.
- Ενίσχυση της ασφάλειας για τους επενδυτές με σαφή πλέον μηνύματα για τον τρόπο με τον οποίο θα αλλάξει το πλαίσιο πολιτικής μετά το 2020 και με εγγυήσεις ότι πριν από το έτος δεν θα επέλθουν σημαντικές αλλαγές στους υπάρχοντες στόχους και τα μέσα.
- Δίκαιο επιμερισμό των προσπαθειών μεταξύ κρατών μελών που θα αντικατοπτρίζει τις ειδικές συνθήκες και ικανότητές τους.

Στην παρούσα ανακοίνωση αναπτύσσεται πλαίσιο μελλοντικών πολιτικών της ΕΕ για την ενέργεια και το κλίμα και δρομολογείται διαδικασία η οποία θα συμβάλει σε κοινή συναίνεση για τον τρόπο προώθησης αυτών των πολιτικών στο μέλλον.

2. ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ

Με τη Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής ζητήθηκε η συγκέντρωση απόψεων σχετικά με το καταλληλότερο φάσμα και διαμόρφωση των κλιματικών και ενεργειακών στόχων για το 2030. Υπήρξε ευρεία συναίνεση μεταξύ των ενδιαφερομένων ως προς τη σκοπιμότητα καθορισμού νέου στόχου για τη μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, ενώ οι απόψεις δίσταντο όσον αφορά το επίπεδο φιλοδοξίας⁵. Εκφράστηκαν επίσης διάφορες απόψεις για το κατά πόσον ήταν αναγκαίοι νέοι στόχοι για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές και την ενεργειακή απόδοση ώστε να σημειωθεί περαιτέρω πρόοδος έως το 2030.

Στην ανάλυση που περιλαμβάνει η εκτίμηση των επιπτώσεων και δημοσιεύεται μαζί με το παρόν πλαίσιο αξιολογήθηκαν διαφορετικοί στόχοι μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου (35%, 40% και 45%). Η ανάλυση επιβεβαίωσε τα συμπεράσματα του ενεργειακού χάρτη πορείας για το 2050⁶, συγκεκριμένα ότι το κόστος της μετάβασης σε σύστημα χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών δεν αποκλίνει σημαντικά από το κόστος που οπωσδήποτε θα προκύψει λόγω της ανάγκης ανακαίνισης του παλαιωμένου ενεργειακού συστήματος, της αύξησης των τιμών ορυκτών καυσίμων και της προσήλωσης στις υπάρχουσες πολιτικές για το κλίμα και την ενέργεια. Εν πάση περιπτώσει, το κόστος του ενεργειακού συστήματος αναμένεται να αυξηθεί την περίοδο μέχρι το 2030 σε επίπεδο περίπου 14% του ΑΕΠ, έναντι 12,8% το 2010. Ωστόσο, θα σημειωθεί σημαντική μεταστροφή από τις δαπάνες για καύσιμα προς καινοτόμο εξοπλισμό με υψηλή προστιθέμενη αξία, μεταστροφή που θα τονώσει τις επενδύσεις για καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες, θα δημιουργήσει θέσεις εργασίας και οικονομική μεγέθυνση, και θα βελτιώσει το εμπορικό ισοζύγιο της Ένωσης. Ευνοϊκό οικονομικό πλαίσιο και στοχοθετημένη εμπορική πολιτική, όπως περιγράφεται στη συνοδευτική ανακοίνωση με τίτλο «Βιομηχανική αναγέννηση»⁷, πρέπει να βοηθήσουν τη βιομηχανία και τις επιχειρήσεις να εκμεταλλευτούν αυτές τις ευκαιρίες.

Η πείρα από το σημερινό πλαίσιο 2020 δείχνει ότι, οι ευρωπαϊκοί και εθνικοί στόχοι μπορούν να ωθήσουν τα κράτη μέλη να αναλάβουν ισχυρή δράση και να τονώσουν την οικονομική μεγέθυνση, αλλά οι στόχοι αυτοί δεν εξασφάλισαν πάντα την ενοποίηση της αγοράς, τη σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας και τον ανόθευτο ανταγωνισμό. Η εκτίμηση των επιπτώσεων δείχνει ότι ο κύριος στόχος μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου συνιστά το μέσο με το ελάχιστο δυνατό κόστος για τη μετάβαση σε οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών που, από μόνη της, θα πρέπει να οδηγήσει σε αυξημένο μερίδιο της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και εξοικονόμησης ενέργειας στην Ένωση.

Με βάση τα στοιχεία και την πείρα που αποκτήθηκε από τις σημερινές πολιτικές, η Επιτροπή προτείνει νέο στόχο μείωσης των εγχώριων εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κατά 40% σε σύγκριση με το 1990, ποσοστό που θα κατανεμηθεί μεταξύ των τομέων ΣΕΔΕ και των τομέων εκτός ΣΕΔΕ⁸, ως το κεντρικό στοιχείο της πολιτικής της ΕΕ σχετικά με την ενέργεια και το κλίμα για το 2030. Ο στόχος για τους τομείς εκτός ΣΕΔΕ θα κατανεμηθεί μεταξύ των κρατών μελών. Θα συνοδεύεται από συναφή πρωταρχικό στόχο τουλάχιστον 27% σε ευρωπαϊκό επίπεδο για ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, ενώ θα παρέχει ευελιξία στα κράτη μέλη να καθορίζουν τους εθνικούς στόχους. Το ζήτημα του καλύτερου δυνατού τρόπου για βέλτιστη εξοικονόμηση ενέργειας το 2030 θα αναλυθεί με περισσότερες λεπτομέρειες σε

⁵ http://ec.europa.eu/energy/consultations/20130702_green_paper_2030_en.htm

⁶ COM(2011) 885.

⁷ COM(2014) 14.

⁸ Ο τομέας ΣΕΔΕ καλύπτει 11.000 μόνιμες εγκαταστάσεις που δραστηριοποιούνται στην ηλεκτροπαραγωγή και στην βιομηχανική παραγωγή, και είναι σημαντικοί καταναλωτές ενέργειας.

αναθεώρηση της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση, που θα εκδοθεί αργότερα εντός του 2014.

Η αυξημένη ευελιξία για τα κράτη μέλη θα συνδυαστεί με ισχυρό πλαίσιο ευρωπαϊκής διακυβέρνησης, ώστε να καθοριστούν στόχοι της ΕΕ για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές και την εξοικονόμηση ενέργειας κατά τρόπο συνεκτικό με την επίτευξη των ευρωπαϊκών και εθνικών στόχων μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και σύμφωνα με τις ευρύτερες αρχές της ευρωπαϊκής ενεργειακής πολιτικής, στις οποίες συγκαταλέγονται η λειτουργία και η περαιτέρω ενοποίηση της εσωτερικής ενεργειακής αγοράς και η δημιουργία ανταγωνιστικού, ασφαλούς και αιεφόρου ενεργειακού συστήματος.

2.1 Στόχος μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου

Η Επιτροπή προτείνει να καθοριστεί στόχος μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου εντός της ΕΕ έως το 2030 κατά 40% σε σύγκριση με τις εκπομπές του 1990. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι πολιτικές και τα μέτρα που εφαρμόζουν και προβλέπουν τα κράτη μέλη σε σχέση με τις τρέχουσες υποχρεώσεις τους μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου θα εξακολουθήσουν να ισχύουν και μετά το 2020. Αν τα μέτρα αυτά υλοποιηθούν πλήρως και είναι πλήρως αποτελεσματικά, θα αποφέρουν μείωση 32% σε σχέση με τις εκπομπές αερίων του 1990. Τούτο θα απαιτήσει συνεχείς προσπάθειες, αλλά δείχνει, παράλληλα, ότι μπορεί να επιτευχθεί ο προτεινόμενος στόχος για το 2030. Ωστόσο είναι σημαντική η συνεχής αποτίμηση, ώστε να λαμβάνεται υπόψη η διεθνής διάσταση και να εξασφαλίζεται ότι η Ένωση ακολουθεί πάντα τη λιγότερο δαπανηρή πορεία προς την οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών.

Ο στόχος σε επίπεδο ΕΕ πρέπει να κατανεμηθεί μεταξύ του ΣΕΔΕ και του στόχου που θα πρέπει να υλοποιήσουν συλλογικά τα κράτη μέλη στους τομείς εκτός του εν λόγω συστήματος. Ο τομέας ΣΕΔΕ θα πρέπει να επιτύχει μείωση 43% των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου το 2030 και ο τομέας εκτός ΣΕΔΕ μείωση 30%, αμφότεροι σε σύγκριση με το 2005. Για να επιτευχθεί η απαιτούμενη μείωση εκπομπών στον τομέα ΣΕΔΕ, ο ετήσιος συντελεστής με τον οποίο μειώνεται το ανώτατο όριο του μέγιστου επιτρεπόμενου επιπέδου εκπομπών εντός ΣΕΔΕ θα πρέπει να αυξηθεί από 1,74% σήμερα σε 2,2% μετά το 2020.

Η συλλογική προσπάθεια για τον τομέα εκτός ΣΕΔΕ πρέπει επίσης να κατανεμηθεί μεταξύ των κρατών μελών, με τον κατάλληλο τρόπο και έγκαιρα. Επί του παρόντος, η κατανομή γίνεται ανάλογα με σχετικό πλούτο, βάσει του κατά κεφαλήν ΑΕΠ, που έχει αποτέλεσμα μεγάλες διαφορές υποχρεώσεων, από μείωση των εκπομπών κατά 20% έως αύξησή τους κατά 20%. Η ανάλυση στην οποία στηρίζεται η εκτίμηση των επιπτώσεων της Επιτροπής παρέχει οικονομικά αποδοτική κατανομή των προσπαθειών μεταξύ κρατών μελών. Η ανάλυση επιβεβαιώνει ότι οι δαπάνες και οι επενδύσεις θα είναι σχετικά υψηλότερες σε κράτη μέλη χαμηλότερου εισοδήματος, ενώ ελαχιστοποιείται το κόστος για την Ένωση ως σύνολο. Τούτο αντικατοπτρίζει τη σχετικά υψηλότερη ένταση διοξειδίου του άνθρακα, τη χαμηλότερη ενεργειακή απόδοση, καθώς και τη μικρότερη επενδυτική ικανότητά των κρατών μελών χαμηλότερου εισοδήματος. Για παράδειγμα, από την ανάλυση προκύπτει ότι οι χώρες με ΑΕΠ κάτω του 90% του μέσου όρου της ΕΕ θα χρειαστεί να πραγματοποιήσουν την περίοδο 2021-2030 ετήσιες επενδύσεις υψηλότερες κατά περίπου 3 δισεκατ. ευρώ ετησίως από τη μέση αύξηση των επενδύσεων της ΕΕ την περίοδο 2012-2030.

Επομένως, η Επιτροπή θεωρεί ότι για την υλοποίηση του πλαισίου για το 2030, κατά τον καθορισμό του στόχου μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κάθε κράτους μέλους θα πρέπει να συνεχιστεί η συνεκτίμηση αυτών των συντελεστών κατανομής και να εξασφαλίζεται, ταυτόχρονα, η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς, για παράδειγμα, σε σχέση με την ενεργειακή απόδοση και τα προϊόντα που καταναλώνουν ενέργεια. Δεδομένης

της σημασίας των μελλοντικών επενδύσεων, θα απαιτηθούν επίσης λύσεις που συμβάλλουν σε βελτίωση της χρηματοδότησης (βλ. κατωτέρω).

Η Επιτροπή δεν θεωρεί σκόπιμο να προτείνει υψηλότερο «στόχο υπό όρους» πριν από τις διεθνείς διαπραγματεύσεις. Αν το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων δικαιολογεί πιο φιλόδοξο στόχο για την Ένωση, αυτή η συμπληρωματική προσπάθεια θα ήταν δυνατόν να αντισταθμιστεί με το άνοιγμα της πρόσβασης σε διεθνείς πιστώσεις.

2.2 Στόχος για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές σε επίπεδο ΕΕ

Η ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές πρέπει να εξακολουθήσει να διαδραματίζει καίριο ρόλο στη μετάβαση προς πιο ανταγωνιστικό, ασφαλές και αειφόρο ενεργειακό σύστημα. Η μετάβαση αυτή δεν θα είναι δυνατή χωρίς υψηλότερα μερίδια ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Στον βαθμό που η ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές παράγεται εντός της ΕΕ, είναι επίσης δυνατόν να μειώσει το εμπορικό έλλειμμα της ΕΕ σε ενεργειακά βασικά προϊόντα, την έκθεσή της σε διακοπή του εφοδιασμού και την αστάθεια των τιμών ορυκτών καυσίμων. Επιπλέον, μπορεί να τονώσει την ανάπτυξη σε καινοτόμες τεχνολογίες, να δημιουργήσει θέσεις εργασίας σε αναδυόμενους τομείς και να μειώσει την ατμοσφαιρική ρύπανση.

Η ταχεία ανάπτυξη της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ήδη δημιουργεί προκλήσεις, ιδίως για το σύστημα ηλεκτρικής ενέργειας, το οποίο πρέπει να προσαρμοστεί σε όλο και πιο αποκεντρωμένη και μεταβλητή παραγωγή (ηλιακή και αιολική). Επιπλέον, η ανάπτυξη της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην ΕΕ οφείλεται κυρίως σε εθνικά συστήματα στήριξης, τα οποία, αφενός, είναι δυνατόν να προσαρμοστούν στις εθνικές και περιφερειακές ιδιαιτερότητες, αλλά ταυτόχρονα ενδέχεται να εμποδίσουν την ενοποίηση της αγοράς και να μειώσουν την οικονομική αποδοτικότητα. Η ταχεία ανάπτυξη της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές επηρεάζει επίσης την ανταγωνιστικότητα άλλων ενεργειακών πηγών που θα εξακολουθήσουν να είναι σημαντικές για το ενεργειακό σύστημα της ΕΕ, ενώ μειώνει τα επενδυτικά κίνητρα σε δυναμικότητα παραγωγής, που θα απαιτηθεί για τη μετάβαση προς πιο ανταγωνιστικό, ασφαλές και αειφόρο ενεργειακό σύστημα (π.χ. ως εφεδρεία για τη μεταβλητή ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές).

Στο μέλλον, τα οφέλη της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές πρέπει να αξιοποιηθούν κατά τρόπο που να λαμβάνει υπόψη, στον μέγιστο δυνατό βαθμό, τις συνθήκες της αγοράς. Η λειτουργία του ΣΕΔΕ και η συμβολή της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου είναι αλληλένδετες και συμπληρωματικές. Ο στόχος μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κατά 40% θα πρέπει να ενθαρρύνει από μόνος την αύξηση του μεριδίου ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην ΕΕ σε τουλάχιστον 27%. Η Επιτροπή προτείνει, επομένως, αυτόν τον στόχο της ΕΕ για το μερίδιο ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές που καταναλώνεται στην ΕΕ. Ο στόχος αυτός, μολονότι θα είναι δεσμευτικός για την ΕΕ, δεν θα δεσμεύει τα μεμονωμένα κράτη μέλη, αλλά θα υλοποιηθεί μέσω σαφών δεσμεύσεων που θα αποφασίσουν τα κράτη μέλη, τα οποία θα πρέπει να κατευθύνονται από την ανάγκη να καθορίσουν συλλογικά τον στόχο που θα πρέπει να επιτευχθεί σε επίπεδο ΕΕ, βάσει των αποτελεσμάτων που πρέπει να επιτύχει κάθε κράτος μέλος με τους σημερινούς στόχους του για το 2020. Αυτές οι νέες δεσμεύσεις για το 2030 θα αναθεωρηθούν ως μέρος της διαδικασίας διακυβέρνησης που περιγράφεται στο τμήμα 3 και, αν χρειαστεί, θα συμπληρωθούν με περαιτέρω δράση και μέσα της ΕΕ, ώστε να εξασφαλιστεί η επίτευξη του στόχου της ΕΕ.

Αυτός ο στόχος σε επίπεδο ΕΕ θα προσελκύει συνεχώς επενδύσεις σε ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, με αποτέλεσμα, για παράδειγμα, αύξηση του μεριδίου της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στον τομέα της ηλεκτροπαραγωγής από 21% σήμερα σε τουλάχιστον 45% το 2030. Αντίθετα απ' ό,τι συμβαίνει με το τρέχον πλαίσιο, ο στόχος της ΕΕ δεν θα μετατραπεί σε εθνικούς στόχους μέσω νομοθεσίας της ΕΕ, ώστε κάθε κράτος μέλος να έχει

μεγαλύτερη ευελιξία να υλοποιήσει τον στόχο του μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου με τον οικονομικά αποδοτικότερο τρόπο σύμφωνα με τις ιδιαίτερες συνθήκες του, το ενεργειακό μείγμα και τις ικανότητές του να παράγει ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές.

Η Επιτροπή δεν θεωρεί σκόπιμο να καθορίσει για μετά το 2020 νέους στόχους για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές ή την ένταση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου από τα καύσιμα που χρησιμοποιούνται στις οδικές μεταφορές ή σε άλλο επιμέρους τομέα. Από την αξιολόγηση του τρόπου ελαχιστοποίησης των εκπομπών λόγω έμμεσης αλλαγής της χρήσης γης κατέστη σαφές ότι τα βιοκαύσιμα πρώτης γενιάς συμβάλλουν σε μικρό βαθμό στον περιορισμό του διοξειδίου του άνθρακα από καύσιμα του τομέα των μεταφορών. Για παράδειγμα, η Επιτροπή ανέφερε ήδη ότι τα βιοκαύσιμα από εδώδιμα φυτά θα πρέπει να μην λαμβάνουν δημόσια στήριξη μετά το 2020⁹. Για να αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις του τομέα των μεταφορών με προοπτική το 2030 και μετά είναι αναγκαία φάσμα εναλλακτικών καυσίμων από ανανεώσιμες πηγές και μείγμα στοχοθετημένων μέτρων πολιτικής βάσει της Λευκής Βίβλου για τις μεταφορές. Η χάραξη πολιτικής θα πρέπει να εστιαστεί στη βελτίωση της αποδοτικότητας του συστήματος μεταφορών, στην περαιτέρω ανάπτυξη και διάδοση των ηλεκτρικών οχημάτων, στα βιοκαύσιμα δεύτερης και τρίτης γενιάς και άλλα εναλλακτικά, βιώσιμα καύσιμα, ως μέρος σφαιρικής και ολοκληρωμένης προσέγγισης. Τούτο συνάδει με την ευρωπαϊκή στρατηγική εναλλακτικών καυσίμων¹⁰ και θα πρέπει να ληφθεί υπόψη σε μελλοντικές αναθεωρήσεις και επανεξετάσεις της σχετικής νομοθεσίας για την περίοδο μετά το 2020.

Η αυξημένη ευελιξία για τα κράτη μέλη πρέπει να συνδυάζεται με μεγαλύτερη έμφαση στην ανάγκη να ολοκληρωθεί η εσωτερική αγορά στον τομέα της ενέργειας. Τα διάφορα εθνικά συστήματα στήριξης πρέπει να εξορθολογιστούν ώστε να εναρμονιστούν περισσότερο με την εσωτερική αγορά, να καταστούν οικονομικά αποδοτικότερα και να παρέχουν μεγαλύτερη νομική ασφάλεια για τους επενδυτές. Η επίτευξη του ευρωπαϊκού στόχου για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές θα διασφαλιστεί με νέο πλαίσιο διακυβέρνησης, βασιζόμενο στα εθνικά σχέδια για ανταγωνιστική, ασφαλή και αειφόρο ενέργεια που θα εκπονήσουν τα κράτη μέλη, όπως περιγράφεται κατωτέρω. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν ήδη καθορίσει φιλόδοξους στόχους για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές για το 2030 και μετά, οι οποίοι θα συμβάλουν σημαντικά στην επίτευξη του στόχου της ΕΕ. Κάθε κράτος μέλος θα καταστήσει σαφή τη δέσμευσή του ως προς τις ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, αναφέροντας τον τρόπο με τον οποίο θα τις αναπτύξει λαμβανομένης υπόψη της ανάγκης συμμόρφωσης με τους κανόνες ανταγωνισμού και κρατικών ενισχύσεων, ώστε να αποτραπούν οι στρεβλώσεις της αγοράς και να διασφαλιστεί η σχέση κόστους - αποδοτικότητας, όπως περιγράφεται στο κατωτέρω τμήμα 2.5.

Παράλληλα, η ΕΕ και τα κράτη μέλη θα πρέπει να αναπτύξουν περαιτέρω τα πλαίσια πολιτικής τους, προκειμένου να διευκολυνθεί ο μετασχηματισμός των ενεργειακών υποδομών με περισσότερες διασυννοριακές διασυνδέσεις, η δυνατότητα αποθήκευσης και τα έξυπνα δίκτυα, ώστε η διαχείριση της ζήτησης να εγγυάται ασφαλή ενεργειακό εφοδιασμό σε σύστημα με υψηλότερα μερίδια μεταβλητής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές.

Η προσέγγιση αυτή απαιτεί να αναθεωρηθεί σε βάθος η οδηγία σχετικά με την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές για την περίοδο μετά το 2020, ώστε να δοθούν τα μέσα στην ΕΕ να διασφαλίσει την επίτευξη του στόχου σε επίπεδο ΕΕ για το 2030. Θα χρειαστεί επίσης βελτιωμένη πολιτική για τη βιομάζα, που θα εξασφαλίζει την αποδοτικότερη ως προς τους

⁹ COM(2012) 595.

¹⁰ COM(2013) 17.

πόρους χρήση της βιομάζας, με στόχο την ισχυρή και επαληθεύσιμη μείωση των αερίων θερμοκηπίου και τον θεμιτό ανταγωνισμό μεταξύ των διαφόρων χρήσεων των πόρων βιομάζας στον κατασκευαστικό τομέα, στις βιομηχανίες χαρτιού και πολτού, καθώς και στη βιοχημική και ενεργειακή παραγωγή. Τούτο θα πρέπει επίσης να περιλαμβάνει την αιεφόρο χρήση γης, την αιεφόρο διαχείριση των δασών σύμφωνα με τη στρατηγική της ΕΕ για τα δάση¹¹ και να αντιμετωπίζει τις έμμεσες επιπτώσεις της χρήσης γης για την παραγωγή βιοκαυσίμων.

2.3 Ενεργειακή απόδοση

Η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης συμβάλλει ουσιαστικά στην υλοποίηση όλων των σημαντικών στόχων των πολιτικών της ΕΕ για το κλίμα και την ενέργεια: αύξηση του ανταγωνισμού, ασφάλεια του εφοδιασμού, βιωσιμότητα και μετάβαση σε οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών. Υπάρχει ευρεία πολιτική συναίνεση σχετικά με τη σημασία της ενεργειακής απόδοσης. Ο στόχος της ΕΕ για ενεργειακή απόδοση δεν είναι δεσμευτικός, ενώ σημειώνεται πρόοδος χάρη στην εφαρμογή ειδικών μέτρων πολιτικής σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο, που αφορούν, μεταξύ άλλων, τις οικιακές και βιομηχανικές συσκευές, τα οχήματα και για το κτιριακό απόθεμα. Η οδηγία για την ενεργειακή απόδοση εφαρμόζει πιο ολιστική προσέγγιση ως προς την εξοικονόμηση ενέργειας στην ΕΕ. Μολονότι η προθεσμία μεταφοράς της οδηγίας στο εθνικό δίκαιο θα λήξει τον Ιούνιο του 2014 (και δεν έχει ακόμη μεταφερθεί στο δίκαιο όλων των κρατών μελών) ζητήθηκε αξιολόγηση από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έως τα μέσα του 2014. Η αξιολόγηση αυτή θα εξετάσει την πρόοδο που σημειώνεται προς την επίτευξη του στόχου για το 2020. Επί του παρόντος προβλέπεται κάποια απόκλιση σε σχέση με τον στόχο 20%. Μόλις διενεργηθεί η επανεξέταση, η Επιτροπή θα εκτιμήσει κατά πόσον είναι αναγκαίο να προτείνει τροποποιήσεις της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση.

Παρόλο που η επανεξέταση αυτή θα είναι αναγκαία για να προσδιοριστούν η ακριβής φιλοδοξία της μελλοντικής πολιτικής εξοικονόμησης ενέργειας και τα μέτρα που είναι αναγκαία για την εφαρμογή της, θα στηρίζεται στην ανάλυση στην οποία βασίζεται η παρούσα ανακοίνωση και στους στόχους για μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές. Η εξοικονόμηση ενέργειας θα πρέπει να συμπληρώνει την ανάπτυξη από τα κράτη μέλη της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, ως μέρος των σχεδίων τους για μείωση των αερίων θερμοκηπίου, στα οποία θα πρέπει να προσδιορίζουν επίσης τα μέτρα για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης. Η ανάλυση της Επιτροπής δείχνει ότι ο καθορισμός στόχου μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου κατά 40% θα απαιτήσει υψηλότερο επίπεδο εξοικονόμησης ενέργειας κατά περίπου 25% το 2030.

Σε ορισμένους τομείς, π.χ. στη βιομηχανία και τα επιβατικά οχήματα, θα πρέπει να συνεχιστούν οι βελτιώσεις που παρατηρήθηκαν τα τελευταία έτη, ενώ σε τομείς όπως οι κατοικίες, άλλοι τρόποι μεταφορών και ο ηλεκτρικός εξοπλισμός, θα χρειαστεί να επισπευστούν οι σημερινές προσπάθειες για να αξιοποιηθεί το σημαντικό ανεκμετάλλευτο δυναμικό. Προς τούτο θα απαιτηθούν μεγάλες επενδύσεις στον κατασκευαστικό κλάδο (που θα οδηγήσουν σε χαμηλότερες δαπάνες λειτουργίας), προϋποθέσεις πλαισίωσης και πληροφορίες που θα ενθαρρύνουν τους καταναλωτές να αναζητούν καινοτόμα προϊόντα και υπηρεσίες, καθώς και τα κατάλληλα χρηματοπιστωτικά μέσα που θα διασφαλίζουν ότι όλοι οι καταναλωτές επωφελούνται από τις προκύπτουσες αλλαγές.

Η ΕΕ πρέπει να συνεχίσει να συμπληρώνει τις εθνικές προσπάθειες με φιλόδοξα πρότυπα ενεργειακής απόδοσης σε ολόκληρη την ΕΕ για τις συσκευές, τον εξοπλισμό, τα κτίρια και τα πρότυπα CO₂ για τα οχήματα. Η χρήση των οικονομικών κλίμακας της εσωτερικής αγοράς

¹¹ COM(2013) 659.

μπορεί να ωφελήσει τους κατασκευαστές της ΕΕ και να τους βοηθήσει να διατηρήσουν ηγετικό ρόλο στον τεχνολογικό τομέα.

Με την επανεξέταση θα εκτιμηθεί επίσης κατά πόσον οι βελτιώσεις της ενεργειακής έντασης της οικονομίας και των οικονομικών τομέων ή η απόλυτη εξοικονόμηση ενέργειας ή συνδυασμός αυτών των δύο αποτελούν το καλύτερο πλαίσιο αναφοράς βάσει του οποίου θα διαμορφωθεί ο στόχος για το 2030.

2.4 Μεταρρύθμιση του συστήματος εμπορίας εκπομπών

Το 2012, η Επιτροπή δημοσίευσε έκθεση σχετικά με τη λειτουργία της αγοράς ανθρακούχων εκπομπών παράλληλα με σειρά εναλλακτικών δυνατοτήτων, ώστε να ανταποκριθεί στο συσσωρευμένο πλεόνασμα δικαιωμάτων. Το εν λόγω πλεόνασμα προέκυψε εξαιτίας της κάμψης των οικονομικών δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια της κρίσης, της εύκολης πρόσβασης σε διεθνείς πιστώσεις, καθώς και, σε μικρότερο βαθμό, της αλληλεπίδρασης με άλλες κλιματικές και ενεργειακές πολιτικές. Το ίδιο έτος, η Επιτροπή παρουσίασε επίσης πρόταση για εξουσιοδότηση της Επιτροπής να αναβάλλει έως το 2019/2020 τη δημοπράτηση δικαιωμάτων εκπομπών ύψους 900 εκατ. Τον Δεκέμβριο του 2013, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο συμφώνησαν στην πρόταση αυτή.

Πρόκειται για σημαντικό θετικό βήμα, αλλά αν δεν ληφθούν περαιτέρω μέτρα για μεταρρύθμιση του ΣΕΔΕ το δομικό πλεόνασμα θα συνεχιστεί και την περίοδο εμπορίας μετά το 2020 (φάση 4), τούτο δε αναμένεται ότι θα συνεχίσει να υπονομεύει το ρόλο του ως τεχνολογικά ουδέτερου, οικονομικά αποτελεσματικού και ενωσιακής κλίμακας παράγοντα προώθησης των επενδύσεων σε χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές. Στις απαντήσεις των ενδιαφερόμενων μερών στη Πράσινη Βίβλο της Επιτροπής σημειώθηκε ευρεία συναίνεση υπέρ της διατήρησης του ΣΕΔΕ ως κεντρικού μέσου για την επίτευξη της μετάβασης σε οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Απαιτείται έγκαιρη λήψη απόφασης για την αποκατάσταση του ΣΕΔΕ ως ισχυρότερου μέσου, ώστε να είναι αποτελεσματικό για την προώθηση επενδύσεων σε χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές. Η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι ο καλύτερος τρόπος προς τούτο είναι η καθιέρωση αποθέματος σταθερότητας της αγοράς με την έναρξη της τέταρτης φάσης εμπορίας, το 2021. Παράλληλα με την παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζεται νομοθετική πρόταση¹². Το απόθεμα σταθερότητας της αγοράς θα εξασφάλιζε αυτόματη προσαρμογή της παροχής δημοπρατούμενων δικαιωμάτων προς τα κάτω ή τα άνω, βάσει προκαθορισμένης δέσμης κανόνων, και θα ενίσχυε την ανθεκτικότητα σε κλυδωνισμούς της αγοράς, ενώ θα βελτιώνει την σταθερότητα της αγοράς. Δεν θα ήταν δυνατή η ελεύθερη διαχείριση της προσφοράς. Το απόθεμα θα αποδειχθεί επίσης ευέλικτο μέσο για αύξηση της παροχής δικαιωμάτων σε περίπτωση αιφνίδιων, παροδικών αυξήσεων της ζήτησης, μετριάζοντας έτσι τον αντίκτυπο στον κλάδο και στους τομείς που εκτίθενται σε κίνδυνο διαρροής διοξειδίου του άνθρακα.

Δεδομένου ότι το απόθεμα σταθερότητας δεν θα ενεργοποιηθεί πριν από το 2021, χρειάζονται συγκεκριμένες διατάξεις ώστε να αντιμετωπιστεί ενδεχόμενη αιχμή του εφοδιασμού που θα μπορούσε να προκύψει το 2020 από οπισθοβαρή δικαιώματα εκπομπής στο τέλος της τρίτης περιόδου εμπορίας, καθώς και άλλες επιδράσεις, συναφείς με τη μετάβαση μεταξύ δύο περιόδων εμπορίας.

2.5 Εξασφάλιση του ανταγωνισμού σε ενοποιημένες αγορές

Η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας, τόσο του ηλεκτρισμού όσο και του φυσικού αερίου, παραμένει άμεση προτεραιότητα για την Επιτροπή. Η ανταγωνιστική και ενοποιημένη εσωτερική αγορά ενέργειας παρέχει το απαραίτητο περιβάλλον και τους δείκτες

¹² COM(2014) 20.

τιμών για την επίτευξη των στόχων της ενεργειακής πολιτικής κατά οικονομικά αποδοτικό τρόπο.

Η Επιτροπή εξέδωσε πρόσφατα κατευθυντήριες γραμμές για τη δημόσια παρέμβαση σε αγορές ηλεκτρικής ενέργειας, ώστε να ελαχιστοποιηθούν στρεβλωτικές επιπτώσεις¹³. Οι κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις στην ενέργεια και το περιβάλλον πρέπει επίσης να εξελιχθούν για την προώθηση περισσότερο αγορακεντρικών λύσεων που να αποτυπώνουν την εξελισσόμενη δομή του κόστους των ενεργειακών τεχνολογιών και την αυξανόμενη ανταγωνιστικότητα του κόστους στην εσωτερική αγορά. Οι επιδοτήσεις για τις ώριμες ενεργειακές τεχνολογίες, συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογιών για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, αναμένεται να καταργηθούν σταδιακά πλήρως μεταξύ 2020 και 2030. Θα συνεχιστούν οι επιδοτήσεις για νέες και μη ώριμες τεχνολογίες με σημαντικό δυναμικό οικονομικά αποδοτικής συμβολής σε ποσότητες ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Η Επιτροπή διεξάγει επί του παρόντος διαβούλευση σχετικά με αναθεώρηση των κατευθυντηρίων γραμμών για τις κρατικές ενισχύσεις στο περιβάλλον και την ενέργεια την περίοδο έως το 2020¹⁴.

Η εσωτερική αγορά ενέργειας συνέβαλε την τελευταία πενταετία στη συγκράτηση των τιμών χονδρικής (ιδίως στην περίπτωση της ηλεκτρικής ενέργειας), σε σύγκριση με το αυξανόμενο υποκείμενο κόστος των ορυκτών καυσίμων. Πίεση για μείωση των τιμών χονδρικής εξάσκησαν επίσης οι αυξανόμενες ποσότητες ηλεκτροπαραγωγής από αιολική και ηλιακή ενέργεια, ιδίως σε περιφέρειες με μεγάλο μερίδιο αυτών των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, συμβάλλοντας παράλληλα στη διαμόρφωση υψηλότερων τιμών λιανικής, καθώς το κόστος των μηχανισμών στήριξης μετακυλίστηκε στους καταναλωτές. Εξάλλου, το τμήμα λιανικής χαρακτηρίζεται από υψηλό επίπεδο συγκέντρωσης της αγοράς και ρύθμισης των τιμών στα περισσότερα κράτη μέλη, με αποτέλεσμα τον περιορισμό του ανταγωνισμού και των επιλογών των καταναλωτών. Η διανομή ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου αποτελεί επίσης φυσικό μονοπώλιο και οι συμβάσεις παραχώρησης πρέπει να ανατίθενται ανταγωνιστικά και χωρίς διακρίσεις.

Υψηλό επίπεδο ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά ενέργειας είναι καίριας σημασίας για την επίτευξη προόδου στο σύνολο των στόχων της ενεργειακής πολιτικής της Ένωσης με χρονικό ορίζοντα το 2030. Θα προσφέρει τα βασικά εργαλεία για τη συγκράτηση των τιμών ενέργειας, για τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά. Πλήρως ενοποιημένη και ανταγωνιστική αγορά ενέργειας θα μπορούσε έως το 2030 να αποφέρει εξοικονόμηση μεταξύ 40 και 70 δισεκατομ. ευρώ σε σχέση με σήμερα. Για να επωφεληθούν πλήρως οι καταναλωτές από τις ελευθερωμένες αγορές ενέργειας, πρέπει οι λιανικές αγορές — τόσο ηλεκτρισμού όσο και φυσικού αερίου — να καταστούν δυναμικότερες και περισσότερο ανταγωνιστικές. Οι καταναλωτές πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να ελέγχουν τα δεδομένα της κατανάλωσης και να έχουν την ευχέρεια επιλογής παρόχου ενεργειακών υπηρεσιών ή ίδιας παραγωγής αιεφόρου ενέργειας. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να παρακολουθεί τη συγκέντρωση στις λιανικές και χονδρικές αγορές ηλεκτρικής ενέργειας και φυσικού αερίου και θα εξασφαλίσει τον αποτελεσματικό έλεγχο αντιτράστ και συγχωνεύσεων.

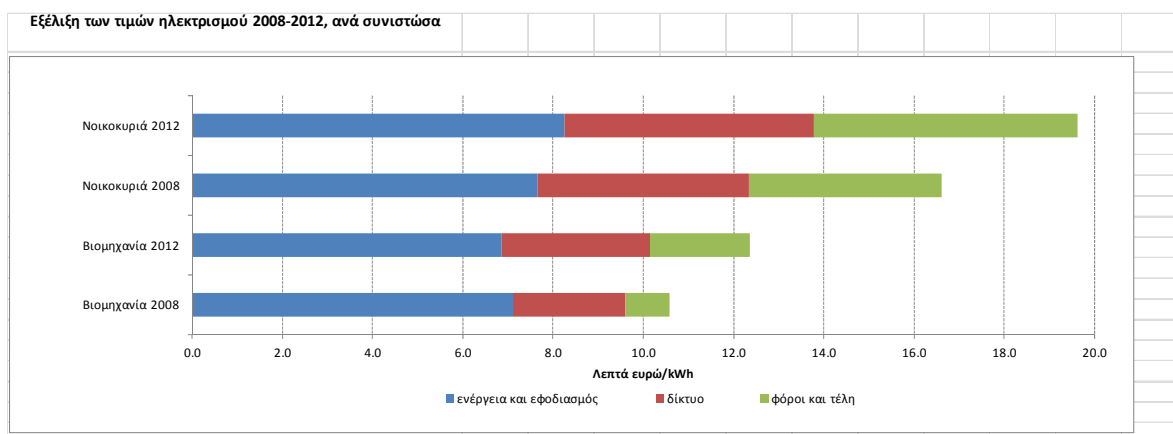
Πλαίσιο 2: Μεταβολές στις ενωσιακές μέσες σταθμισμένες λιανικές τιμές ηλεκτρικής ενέργειας για οικιακή και βιομηχανική κατανάλωση την περίοδο 2008-2012.

Την περίοδο 2008 - 2012, οι τιμές φυσικού αερίου και ηλεκτρισμού για βιομηχανικούς καταναλωτές (συμπεριλαμβανομένων φόρων και τελών) αυξήθηκαν κατά 3,3% και 15%

¹³ COM(2013) 7243.

¹⁴ http://ec.europa.eu/competition/consultations/2013_state_aid_environment/index_en.html

αντίστοιχα, ενώ η αύξηση για τα νοικοκυριά ήταν 13,6% και 18%.

Πηγή: Eurostat. Στα νοικοκυριά περιλαμβάνονται φόροι· στη βιομηχανία εξαιρούνται ΦΠΑ και λοιποί ανακτήσιμοι φόροι, δεν περιλαμβάνονται άλλες εξαιρέσεις για τη βιομηχανία (δεν υπάρχουν στοιχεία)

Το μερίδιο των φόρων και των τελών καταλαμβάνει περίπου το 30% του τελικού κόστους ηλεκτρικής ενέργειας για τα νοικοκυριά (από 26% το 2008) και περίπου 18% για βιομηχανικούς χρήστες. Το αντίστοιχο κόστος για τη βιομηχανία αυξήθηκε κατά 127% την παραπάνω περίοδο, σε ενωσιακό σταθμισμένο μέσο όρο (μολονότι δεν υπάρχουν συνεκτικά στοιχεία από τα κράτη μέλη, σε αρκετά από αυτά παρέχουν απαλλαγές από φόρους και τέλη). Το υποκείμενο κόστος ηλεκτρικής ενέργειας για τα νοικοκυριά και τη βιομηχανία παρέμεινε σχετικά σταθερό και καταλαμβάνει περίπου το 50% του συνολικού λογαριασμού ηλεκτρισμού, ενώ το υποκείμενο κόστος δικτύου καταλαμβάνει το υπόλοιπο ποσοστό του λογαριασμού ηλεκτρισμού.

Σημαντικές αποκλίσεις σημειώνονται μεταξύ των κρατών μελών στις διάφορες συνιστώσες του κόστους ηλεκτρισμού, συνιστώντας πρόβλημα για την εσωτερική αγορά ενέργειας. Το 2012, π.χ., το μερίδιο φόρων και τελών στις τιμές ηλεκτρισμού για νοικοκυριά κυμάνθηκε από 5% έως 56%.

2.6 Ανταγωνιστική και οικονομικά προσιτή ενέργεια για όλους τους καταναλωτές

Η ενέργεια είναι σημαντική για την ανταγωνιστικότητα των οικονομιών των κρατών μελών επειδή επηρεάζει το κόστος παραγωγής της βιομηχανίας και των υπηρεσιών, όπως και την αγοραστική αξία των νοικοκυριών. Τα τελευταία χρόνια έχει διευρυνθεί το χάσμα στις τιμές ενέργειας μεταξύ της ΕΕ και πολλών σημαντικών οικονομικών της εταιρών. Η ύπαρξη σχιστολιθικού αερίου στις ΗΠΑ μείωσε σημαντικά τις τιμές του φυσικού αερίου, καθώς και της ηλεκτρικής ενέργειας που παράγεται από φυσικό αέριο. Η αποκλίσεις τιμών με χώρες όπως η Κίνα και η Κορέα δεν αυξάνονται, συνεχίζουν πάντως να υφίστανται συγκριτικά μειονεκτήματα. Η ανισότητα αυτή στις τιμές ενέργειας θα μπορούσε να περιορίσει τα επίπεδα παραγωγής και επενδύσεων, μεταθέτοντας τους άξονες του παγκόσμιου εμπορίου, εφόσον δεν αντισταθμιστούν από βελτιώσεις στην ενεργειακή απόδοση.

Ο κίνδυνος είναι εν προκειμένω ιδιαίτερα μεγάλος για κλάδους με υψηλό μερίδιο ενεργειακού κόστους και εκτεθειμένους στον διεθνή ανταγωνισμό. Ταυτόχρονα, η μεταποίηση στην ΕΕ παρουσιάζει χαμηλό λειτουργικό ενεργειακό κόστος, τόσο στην παραγωγή όσο και στην προστιθέμενη αξία. Τούτο οφείλεται κυρίως στη χαμηλή ενεργειακή ένταση της βιομηχανικής παραγωγής και στην επικέντρωση σε προϊόντα υψηλότερης προστιθέμενης αξίας. Ο κλάδος της μεταποίησης αντιμετώπισε τις αυξήσεις των ενεργειακών τιμών με διαρκή βελτίωση της έντασης ενέργειας, διατηρώντας έτσι σχετικά ευνοϊκή θέση.

Από το 2005, ωστόσο, σημειώθηκε αναδιάρθρωση σε τομείς με χαμηλότερο ενεργειακό κόστος. Όσον αφορά τη σχετική θέση των ΗΠΑ και της ΕΕ, ενώ οι ΗΠΑ βελτίωσαν το ενεργειακό εμπορικό τους ισοζύγιο, δεν έχουν υπάρξει προσώρας σημαντικές αλλαγές στο εμπορικό ισοζύγιο ΗΠΑ - ΕΕ ή στη συνολική διάρθρωση του κλάδου της μεταποίησης. Τούτο δεν σημαίνει ότι δεν είναι πιθανά αποτελέσματα εξαιτίας διευρυνόμενου χάσματος στις τιμές ενέργειας, δεδομένου ιδίως ότι ενδέχεται να επιβραδυνθούν οι βελτιώσεις στην ενεργειακή απόδοση.

Από τις αναλύσεις τιμών και κόστους ενέργειας (που δημοσιεύονται παράλληλα με την παρούσα ανακοίνωση)¹⁵ προκύπτει μικρή επίδραση στη σχετική ανταγωνιστικότητα της ΕΕ, που θα μπορούσε να αποδοθεί άμεσα σε υψηλότερες τιμές ενέργειας και στην τιμή του διοξειδίου του άνθρακα στο πλαίσιο του ΣΕΔΕ, λόγω βελτιώσεων της ενεργειακής απόδοσης. Ωστόσο, αυτές οι άμεσες επιδράσεις διαφέρουν μεταξύ των τομέων, ενώ οι έμμεσες επιδράσεις, όπως αυξήσεις του κόστους της ηλεκτρικής ενέργειας, είχαν αντίκτυπο σε μεγάλους καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας, όπως οι παραγωγοί αλουμινίου. Επίσης επιτυχείς ήταν οι τρέχουσες πολιτικές για την αποτροπή διαρροής διοξειδίου του άνθρακα, όπως η δωρεάν κατανομή δικαιωμάτων εκπομπής στο ΣΕΔΕ. Όλα τα μελλοντικά σενάρια συνηγορούν ότι στην ΕΕ θα αυξηθεί η πίεση στο ενεργειακό κόστος, κυρίως εξαιτίας της ανάγκης αντικατάστασης παλαιών υποδομών, ανοδικών τάσεων στις τιμές των ορυκτών καυσίμων, εφαρμογής των υφιστάμενων πολιτικών για το κλίμα και την ενέργεια, καθώς και τυχόν αντίκτυπου υψηλότερων τιμών διοξειδίου του άνθρακα.

Κρίνεται επομένως συνετό να διατηρηθεί έως το τέλος της εμπορίας κατά την τρίτη φάση το υφιστάμενο πλαίσιο πολιτικής για τους βιομηχανικούς κλάδους που κινδυνεύουν περισσότερο από διαρροή διοξειδίου του άνθρακα. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή προτίθεται να παρουσιάσει στην αρμόδια κανονιστική επιτροπή σχέδιο απόφασης για αναθεώρηση του καταλόγου διαρροής διοξειδίου του άνθρακα, στην οποία θα διατηρηθούν τα ισχύοντα κριτήρια και τις υφιστάμενες παραδοχές. Τούτο θα αποτελέσει εγγύηση της συνέχειας στη σύνθεση του καταλόγου. Εφόσον δεν καταβληθούν συγκρίσιμες προσπάθειες σε άλλες μεγάλες οικονομίες, θα απαιτηθούν και μετά το 2020 παρόμοιες πολιτικές (συμπεριλαμβανομένου βελτιωμένου συστήματος δωρεάν κατανομής δικαιωμάτων εκπομπής, με καλύτερη εστίαση), ώστε να εξασφαλιστεί η ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών βιομηχανιών με ένταση ενέργειας. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να παρακολουθεί την εφαρμογή των υφιστάμενων κανόνων σχετικά με τη διαρροή διοξειδίου του άνθρακα και άλλων συναφών μέτρων για την υλοποίηση του εν λόγω πλαισίου, ώστε να ληφθεί υπόψη η γενική οικονομική κατάσταση και η επιτευχθείσα πρόοδος στις διεθνείς διαπραγματεύσεις για το κλίμα.

2.7 Προαγωγή της ασφάλειας του ενεργειακού εφοδιασμού

Ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού σημαίνει εξασφάλιση συνεχούς και επαρκούς εφοδιασμού όλων των χρηστών με ενέργεια από παντός είδους πηγή. Για τα ορυκτά καύσιμα, ο Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας προβλέπει έως το 2035 αυξανόμενη εξάρτηση της ΕΕ από εισαγωγές πετρελαίου, από περίπου 80% σήμερα σε πάνω από 90%. Η εξάρτηση από εισαγωγές φυσικού αερίου αναμένεται επίσης να αυξηθεί, από 60% σε πάνω από 80%. Η αυξανόμενη ζήτηση ενέργειας σε παγκόσμια κλίμακα και ο ανεπαρκής βαθμός ανταγωνισμού στις ενεργειακές αγορές της ΕΕ διατήρησε υψηλές τις τιμές των προϊόντων. Το 2012, οι εισαγωγές πετρελαίου και φυσικού αερίου στην Ευρώπη ανήλθαν σε πάνω από 400 δις. ευρώ, περίπου 3,1% του ΑΕΠ της ΕΕ, σε σύγκριση με περίπου 180 δις ευρώ κατά μέσο όρο την

¹⁵ COM(2014) 21· SWD(2014) 19· SWD(2014) 20.

περίοδο 1990 - 2011. Η κατάσταση αυτή επιτείνει την τρωτότητα της ΕΕ σε κραδασμούς εξαιτίας αιφνίδιων μεταβολών στον εφοδιασμό και των ενεργειακών τιμών.

Οι πολιτικές για τη βελτίωση της ενωσιακής ασφάλειας εφοδιασμού οφείλουν να ακολουθούν προσέγγιση τριών αξόνων. Πρώτον, η φθίνουσα παραγωγή πετρελαίου και φυσικού αερίου στην ΕΕ καθιστά αναγκαία την περαιτέρω αξιοποίηση εγχώριων αιεφόρων ενεργειακών πηγών. Εν προκειμένω μπορούν να συμβάλλουν η ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, τα εγχώρια αποθέματα συμβατικών και μη συμβατικών ορυκτών καυσίμων (κατά κύριο λόγο φυσικού αερίου) και πυρηνικής ενέργειας, ανάλογα με τις προτιμήσεις των κρατών μελών ως προς το ενεργειακό τους μείγμα και στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης αγοράς με απρόσκοπτο ανταγωνισμό. Όπου γίνεται εκμετάλλευση εγχώριων πηγών, πρέπει να τηρείται το υφιστάμενο ενωσιακό νομικό πλαίσιο και οι διεθνείς δεσμεύσεις, που υιοθετήθηκαν θεσπίστηκαν από την ομάδα G20 για τη σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων των ορυκτών καυσίμων. Η Επιτροπή εκπόνησε πλαίσιο που συνοδεύει την παρούσα ανακοίνωση για ασφαλή και περιβαλλοντικά ακίνδυνη εκμετάλλευση του αερίου από σχιστολιθικά πετρώματα¹⁶.

Δεύτερον, τα κράτη μέλη πρέπει να δράσουν συλλογικά για διαφοροποίηση των χωρών εφοδιασμού, καθώς και των οδύσεων εισαγωγών ορυκτών καυσίμων. Πρέπει επίσης να ενισχυθεί ο ανταγωνισμός στις αγορές ενέργειας, με μεγαλύτερη ελευθέρωση, ενοποίηση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης υποδομών μεταφοράς της ενέργειας και διασυνοριακών διασυνδέσεων, που ενδεχομένως είναι αποτελεσματικότερες για την ασφάλεια του εφοδιασμού από ό,τι η στήριξη της εγχώριας δυναμικότητας ηλεκτροπαραγωγής. Τα συμφωνημένα έργα κοινού ενδιαφέροντος βάσει του κανονισμού για τις ενεργειακές υποδομές αναμένεται ότι στα περισσότερα κράτη μέλη θα καλύψουν τον συμφωνημένο το 2002 στόχο του 10% όσον αφορά γραμμές διασύνδεσης, ως μερίδιο της εγκατεστημένης δυναμικότητας παραγωγής.

Τρίτον, απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για αποδοτική βελτίωση της ενεργειακής έντασης της οικονομίας και για τη δημιουργία εξοικονόμησης ενέργειας από τη βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση κτιρίων, προϊόντων και διαδικασιών. Η αναθεώρηση των πολιτικών εξοικονόμησης ενέργειας το 2014 θα αποσαφηνίσει περαιτέρω μελλοντικές δράσεις και στόχους στο εν λόγω πεδίο.

3. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ 2030

3.1 Εθνικά σχέδια για ανταγωνιστική, ασφαλή και αιεφόρο ενέργεια

Τα κράτη μέλη χρειάζονται ευελιξία κατά την επιλογή των ενδεδειγμένων πολιτικών για το εθνικό ενεργειακό τους δείγμα και τις προτιμήσεις τους, αλλά η ευελιξία αυτή πρέπει να είναι συνάδει με την περαιτέρω ενοποίηση της αγοράς, τον αυξημένο ανταγωνισμό και την επίτευξη των κλιματικών και ενεργειακών στόχων της Ένωσης.

Η Επιτροπή θεωρεί αναγκαία για την περίοδο μετά το 2020 την απλούστευση και εξομάλυνση των χωριστών σήμερα διαδικασιών υποβολής εκθέσεων σχετικά με τις ανανεώσιμες μορφές ενέργειας, την ενεργειακή απόδοση και τον περιορισμό των αερίων θερμοκηπίου, καθώς και την θέσπιση διαδικασιών ενοποιημένης διακυβέρνησης με τα κράτη μέλη. Η επίτευξη των σχετικών στόχων θα συνίσταται σε μείγμα ενωσιακών και εθνικών μέτρων που θα περιγράφονται στα εθνικά σχέδια των κρατών μελών για ανταγωνιστική, ασφαλή και αιεφόρο ενέργεια και :

¹⁶ COM(2014) 23, C(2014) 267.

- θα εξασφαλίζουν την επίτευξη των στόχων της ενωσιακής πολιτικής για το κλίμα και την ενέργεια
- θα ενισχύουν τη συνοχή μεταξύ των προσεγγίσεων των κρατών μελών;
- θα προάγουν την περαιτέρω την ενοποίηση της αγοράς και τον ανταγωνισμό
- θα παρέχουν ασφάλεια στους επενδυτές για την περίοδο μετά το 2020.

Στα σχέδια αυτά θα πρέπει να καθορίζεται σαφώς η μέθοδος για την επίτευξη των εγχώριων στόχων όσον αφορά τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου στον τομέα εκτός ΣΕΔΕ, τις ανανεώσιμες μορφές ενέργειας, την εξοικονόμηση ενέργειας, την ενεργειακή ασφάλεια, την έρευνα και την καινοτομία και άλλες σημαντικές επιλογές, όπως η πυρηνική ενέργεια, το σχιστολιθικό αέριο, η δέσμευση και αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα. Ρητός στόχος θα πρέπει να είναι η βελτιωμένη ασφάλεια για τους επενδυτές και μεγαλύτερη διαφάνεια, ενίσχυση της συνοχής, συντονισμός και επιτήρηση σε ενωσιακή κλίμακα, καθώς και η αξιολόγηση των εν λόγω σχεδίων με βάση τους ενωσιακούς ενεργειακούς και κλιματικούς στόχους και όσον αφορά την πρόοδο ως προς τους στόχους της εσωτερικής αγοράς ενέργειας και τις κατευθυντήριες γραμμές για τις κρατικές ενισχύσεις. Θα χρειαστεί σαφής δομή διακυβέρνησης μέσω επαναληπτικής διαδικασίας, υπό την ηγεσία της Επιτροπής για την αξιολόγηση των σχεδίων των κρατών μελών όσον αφορά τα κοινά αυτά θέματα, και ενδεχομένως η διατύπωση κατάλληλων συστάσεων.

Για την υλοποίηση της διαδικασίας προβλέπονται τρία στάδια:

Στάδιο 1: Η Επιτροπή θα εκπονήσει λεπτομερή καθοδήγηση σχετικά με τη λειτουργία της νέας διαδικασίας διακυβέρνησης και ιδίως σχετικά με το περιεχόμενο των εν λόγω εθνικών σχεδίων.

Θα είναι σημαντικός ο ορισμός του πεδίου εφαρμογής και των στόχων των σχεδίων και των όρων πλαισίου εντός των οποίων θα πρέπει να κινηθούν. Το περιεχόμενο πρέπει να καλύπτει τις σημαντικές πτυχές ανταγωνιστικού, ασφαλούς και αειφόρου ενεργειακού συστήματος και να καταδεικνύει τη συμβολή τους στην επίτευξη των ενωσιακών στόχων για το κλίμα και την ενέργεια. Συγκεκριμένα, στα σχέδια θα περιγράφεται ο τρόπος με τον οποίον το κράτος μέλος προτίθεται να ανταποκριθεί στην αναγκαία μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, και επιπλέον θα αναφέρεται η ποσότητα ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και εξοικονόμησης ενέργειας που το κράτος μέλος επιδιώκει να επιτύχει το 2030 λαμβανομένων υπόψη της ισχύουσας ενωσιακής νομοθεσίας και πολιτικών. Επιπλέον, στα σχέδια θα πρέπει να περιγράφονται οι πολιτικές που επηρεάζουν το εθνικό ενεργειακό μείγμα, όπως νέα πυρηνική δυναμικότητα, εγκατάσταση διαδικασιών δέσμευσης και αποθήκευσης διοξειδίου του άνθρακα, μετάβαση σε καύσιμα μικρότερης έντασης άνθρακα, ανάπτυξη του εγχώριου ενεργειακού εφοδιασμού, σχέδια υποδομών όπως νέες γραμμές διασύνδεσης, εθνική φορολόγηση και προγράμματα στήριξης με άμεση ή έμμεση επίδραση, καθώς και εγκατάσταση έξυπνων δικτύων κλπ.

Στάδιο 2: Κατάρτιση σχεδίων των κρατών μελών, μέσω επαναληπτικής διαδικασίας.

Η διαβούλευση με γειτονικές χώρες πρέπει να συνιστά καίριο στοιχείο κατά την κατάρτιση των σχεδίων. Πρέπει να προωθούνται περιφερειακές λύσεις (π.χ. βασισμένες σε περιφερειακούς ομίλους ηλεκτροπαραγωγής), δεδομένου ότι θα συμβάλλουν σε περαιτέρω ενοποίηση της αγοράς — από κοινές αποφάσεις σχετικά με την εγκατάσταση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τις αγορές εξισορρόπησης, την επάρκεια παραγωγής έως την κατασκευή γραμμών διασύνδεσης. Η συνεργασία μεταξύ κρατών μελών θα βελτιώσει επίσης την οικονομική απόδοση των επενδύσεων και θα ενισχύσει τη σταθερότητα των δικτύων.

Στάδιο 3: Αξιολόγηση σχεδίων και ανειλημμένων δεσμεύσεων των κρατών μελών

Σε τρίτο στάδιο, η Επιτροπή θα εξετάζει τα εθνικά σχέδια για να αξιολογεί κατά πόσον οι δράσεις και οι δεσμεύσεις των μεμονωμένων κρατών μελών είναι επαρκείς προς επίτευξη των στόχων της ενωσιακής κλιματικής και ενεργειακής πολιτικής. Αν το σχέδιο κρίνεται ανεπαρκές, θα ακολουθηθεί ριζικότερη επαναληπτική διαδικασία με το οικείο κράτος μέλος, με σκοπό ενίσχυση του περιεχομένου του.

Γενικότερα, η Επιτροπή θεωρεί ότι τα εθνικά σχέδια πρέπει να είναι έτοιμα αρκετά πριν το 2020, ώστε να κατευθύνουν εγκαίρως τις δράσεις των κρατών μελών την περίοδο 2020 - 2030 και να ενθαρρύνουν τις επενδύσεις. Πρέπει επίσης να προβλεφθεί επικαιροποίηση των εθνικών σχεδίων τουλάχιστον μία φορά στην περίοδο έως το 2030, ώστε να ληφθούν υπόψη οι μεταβαλλόμενες περιστάσεις, συνεκτιμωμένων και των θεμιτών προσδοκιών των επενδυτών.

Μολονότι υφίστανται σαφείς δεσμοί και συμπληρωματικότητα μεταξύ της εν λόγω διαδικασίας διακυβέρνησης και των εθνικών πολιτικών που αναφέρονται στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, η Επιτροπή θεωρεί ότι οι δύο διαδικασίες πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο χωριστής διαχείρισης, δεδομένου του διαφορετικού και ειδικού χαρακτήρα των πεδίων που αφορούν την ενέργεια και το κλίμα, καθώς και της διαφορετικής περιοδικότητας των δύο διαδικασιών. Εάν η συνεργατική μέθοδος δεν αποδειχθεί αποτελεσματική, ενδεχομένως να απαιτηθεί μεταγενέστερη νομοθετική παγίωση της δομής διακυβέρνησης. Η Επιτροπή θα διατυπώσει τις προτάσεις της για την εν λόγω δομή διακυβέρνησης συνεκτιμώντας τις απόψεις του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, των κρατών μελών και των ενδιαφερομένων.

3.2 Δείκτες και στόχοι για ανταγωνιστική, ασφαλή και αειφόρο ενέργεια

Μεγαλύτερο μερίδιο ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και αποδοτικότερο ενεργειακό σύστημα θα συμβάλλουν μεν στην ανταγωνιστικότητα και την ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού (πλέον του θετικού τους αντίκτυπου στις εκπομπές θερμοκηπιακών και ρυπογόνων αερίων), δεν επαρκούν όμως αφεαυτά για την εξασφάλιση επαρκούς προόδου σε όλες τις πτυχές των εν λόγω στόχων με χρονικό ορίζοντα το 2030. Απαιτείται συστηματική παρακολούθηση με χρήση βασικών δεικτών, ώστε να διαπιστώνεται η πρόοδος με την πάροδο του χρόνου και να υπάρχει ενημέρωση σε περίπτωση μελλοντικής παρέμβασης με άσκηση πολιτικής. Οι δείκτες αυτοί θα περιλαμβάνουν:

- Τις διαφορές στις τιμές ενέργειας μεταξύ της ΕΕ και μεγάλων εμπορικών εταιρών, βάσει της έκθεσης για τις τιμές και το κόστος ενέργειας.
- Τη διαφοροποίηση των εισαγωγών ενέργειας και του μεριδίου της ενέργειας από εγχώριες πηγές για την κάλυψη της ενεργειακής κατανάλωσης κατά τη χρονική περίοδο έως το 2030, που πρέπει επίσης να παρακολουθείται.
- Την εγκατάσταση έξυπνων δικτύων και γραμμών διασύνδεσης μεταξύ κρατών μελών, με ιδιαίτερη προτεραιότητα όπου σημειώνεται η μεγαλύτερη καθυστέρηση από την επίτευξη του ήδη εγκεκριμένου στόχου για τα κράτη μέλη που αφορά την εξασφάλιση επιπέδου ηλεκτρικής διασύνδεσης αντίστοιχου ή μεγαλύτερου από το 10% της εγκατεστημένης σε αυτά δυναμικότητας παραγωγής.
- Τη σύζευξη των ενεργειακών αγορών εντός της ΕΕ, στηριζόμενη στην ελευθέρωση των αγορών φυσικού αερίου και ηλεκτρικής ενέργειας που έχει ήδη επιτευχθεί με την ενωσιακή νομοθεσία.
- Τον ανταγωνισμό και τη συγκέντρωση στις αγορές ενέργειας σε εθνικό επίπεδο, καθώς και σε περιφέρειες όπου λειτουργεί η σύζευξη σε επίπεδο χονδρικής.
- Την τεχνολογική καινοτομία (δαπάνες E&A, διπλώματα ευρεσιτεχνίας ΕΕ, ανταγωνιστική θέση σε τεχνολογίες εν συγκρίσει με τρίτες χώρες).

Σχετικά με τους εν λόγω δείκτες, η Επιτροπή θα υποβάλλει περιοδικές εκθέσεις και, κατά περίπτωση, προτάσεις για συνοδευτικά μέτρα.

4. ΒΑΣΙΚΕΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

4.1 Μεταφορές

Η Λευκή Βίβλος για τις μεταφορές¹⁷ καθόρισε ως στόχο να μειωθούν οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου από τον τομέα των μεταφορών κατά 60% έως το 2050, σε σύγκριση με το 1990, και κατά περίπου 20% έως το 2030, σε σύγκριση με τις εκπομπές του 2008. Οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου αυξήθηκαν κατά 33% την περίοδο 1990-2007, αλλά έκτοτε μειώθηκαν λόγω των υψηλών τιμών του πετρελαίου, της αυξημένης αποδοτικότητας των επιβατικών αυτοκινήτων και του βραδύτερου ρυθμού αύξησης της κινητικότητας. Η τάση αυτή αναμένεται να συνεχιστεί μέχρι το 2020, αλλά μετά το 2020 θα χρειαστούν μεγαλύτερες προσπάθειες για να επιτευχθούν οι στόχοι της Λευκής Βίβλου.

Η περαιτέρω μείωση των εκπομπών από τον τομέα των μεταφορών θα απαιτήσει τον σταδιακό μετασχηματισμό του όλου συστήματος μεταφορών προς την κατεύθυνση της καλύτερης ενοποίησης των τρόπων μεταφοράς, της μεγαλύτερης αξιοποίησης των μη οδικών εναλλακτικών λύσεων, της βελτιωμένης διαχείρισης των κυκλοφοριακών ροών μέσω των ευφών συστημάτων μεταφοράς και της εκτεταμένης καινοτομίας και εξάπλωσης νέων τεχνολογιών προώθησης και πλοήγησης και εναλλακτικών καυσίμων. Αυτά θα χρειαστεί να υποστηριχθούν με τον σύγχρονο και συνεκτικό σχεδιασμό της υποδομής και την ευφύεστη τιμολόγηση της χρήσης των υποδομών. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να εξετάσουν τρόπους με τους οποίους μπορεί να χρησιμοποιηθεί η φορολογία καυσίμων και οχημάτων για την υποστήριξη μειώσεων των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου στον τομέα των μεταφορών, σύμφωνα με την πρόταση της Επιτροπής για τη φορολογία των ενεργειακών προϊόντων¹⁸.

Σε διεθνές επίπεδο, η ΕΕ θα πρέπει να συμμετέχει ενεργά στις δραστηριότητες της Διεθνούς Οργάνωσης Πολιτικής Αεροπορίας με στόχο τη δημιουργία, έως το 2016, παγκόσμιου αγορακεντρικού μηχανισμού στον τομέα των αερομεταφορών που θα λειτουργεί από το 2020. Όσον αφορά τις ναυτιλιακές εκπομπές, η Επιτροπή θα υλοποιήσει τη στρατηγική της για την ενσωμάτωση του τομέα στις ενωσιακές πολιτικές μείωσης των αερίων θερμοκηπίου¹⁹ και θα συνεργαστεί με τον Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό σχετικά με μια παγκόσμια προσέγγιση με σκοπό την επίτευξη των αναγκαίων μειώσεων των εκπομπών μέσω των καταλληλότερων μέτρων.

4.2 Γεωργία και χρήσεις γης

Οι τομείς της γεωργίας, της αλλαγής χρήσεων γης και της δασοκομίας εξυπηρετούν πολλαπλούς σκοπούς, όπως η παραγωγή τροφίμων, ζωοτροφών, πρώτων υλών και ενέργειας, η βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος και η συμβολή στον μετριασμό της αλλαγής του κλίματος και στην προσαρμογή σε αυτήν. Οι συνδυασμένοι αυτοί τομείς εκπέμπουν μεν, αλλά και απομακρύνουν αέρια του θερμοκηπίου από την ατμόσφαιρα. Για παράδειγμα, οι εκπομπές συνδέονται με την κτηνοτροφική παραγωγή και τη χρήση λιπασμάτων, ενώ η διαχείριση των λειμώνων ή τα γεωργο-δασικά μέτρα μπορούν να απομακρύνουν CO₂ από την ατμόσφαιρα.

Επί του παρόντος, οι εν λόγω εκπομπές και απομακρύνσεις CO₂ αποτελούν αντικείμενο διαφορετικών τμημάτων της ενωσιακής πολιτικής για το κλίμα. Οι λοιπές εκπομπές της

¹⁷ COM(2011) 144.

¹⁸ COM(2011) 169.

¹⁹ COM(2013) 479.

γεωργίας πλην του CO₂ υπάγονται στην απόφαση επιμερισμού των προσπαθειών, ενώ οι εκπομπές και απομακρύνσεις CO₂ που σχετίζονται με τις χρήσεις γης και τη δασοκομία εξαιρούνται από τον στόχο εγχώριας μείωσης του CO₂ της ΕΕ, αλλά συνυπολογίζονται στο πλαίσιο διεθνών δεσμεύσεων. Για να εξασφαλιστεί ότι όλοι οι τομείς συμβάλλουν με οικονομικό τρόπο στις προσπάθειες μετριασμού θα πρέπει να συμπεριληφθούν στον στόχο μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου για το 2030 η γεωργία, οι χρήσεις γης, οι αλλαγές χρήσεων γης και η δασοκομία. Θα διεξαχθεί περαιτέρω ανάλυση με στόχο την εκτίμηση των δυνατοτήτων μετριασμού και την καταλληλότερη προσέγγιση πολιτικής, η οποία θα μπορούσε, π.χ., να χρησιμοποιήσει μελλοντική απόφαση επιμερισμού των προσπαθειών που θα διέπει τις εκτός ΣΕΔΕ εκπομπές αερίων θερμοκηπίου ή ένα σαφώς διακριτό πυλώνα ή συνδυασμό και των δύο. Τα συνοδευτικά μέτρα πολιτικής θα πρέπει επίσης να στηρίζονται στην πείρα από τον «οικολογικό προσανατολισμό» της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής («greening») και να εξασφαλίζουν τη συνοχή με άλλες πολιτικές της Ένωσης.

4.3 Δέσμευση και αποθήκευση διοξειδίου του άνθρακα (CCS)

Οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου από τους κλάδους έντασης ενέργειας και ανθρακούχων εκπομπών της ΕΕ πρέπει να μειωθούν σημαντικά για να είναι συμβατές με τον ενωσιακό μακροπρόθεσμο στόχο εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Καθώς φθάνουμε τα θεωρητικά όρια αποδοτικότητας και είναι αναπόφευκτες σε ορισμένους κλάδους οι εκπομπές που σχετίζονται με διεργασίες, η CCS ενδέχεται να αποτελεί τη μόνη διαθέσιμη επιλογή για την μακροπρόθεσμα αναγκαία μείωση των άμεσων εκπομπών από βιομηχανικές διεργασίες σε μεγάλη κλίμακα. Η αύξηση των προσπαθειών για E&A και η εμπορική επίδειξη της CCS είναι, επομένως, ουσιαστικής σημασίας κατά την προσεχή δεκαετία, ώστε η τεχνολογία αυτή να μπορέσει να εξαπλωθεί μέχρι το 2030. Θα είναι αναγκαίο ενωσιακό πλαίσιο, μέσω της συνεχούς και επαυξημένης χρησιμοποίησης των εσόδων από πλειστηριασμούς.

Στον τομέα της παραγωγής ενέργειας, η CCS θα μπορούσε να αποτελέσει βασική τεχνολογία για παραγωγή από ορυκτά καύσιμα, η οποία μπορεί να παράσχει δυναμικότητα κάλυψης βασικού φορτίου και εξισορρόπησης συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας με αυξανόμενα μερίδια μεταβλητής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Τα κράτη μέλη με αποθέματα ορυκτών καυσίμων ή/και υψηλά μερίδια ορυκτών καυσίμων στο ενεργειακό τους μείγμα θα πρέπει να στηρίζουν την CCS σε όλο το στάδιο προ της εμπορικής αξιοποίησης, ώστε να μειωθεί το κόστος και να καταστεί δυνατή η εμπορική ανάπτυξη μέχρι τα μέσα της επόμενης δεκαετίας. Η στήριξη θα πρέπει να περιλαμβάνει την ανάπτυξη επαρκούς υποδομής αποθήκευσης και μεταφοράς CO₂, που θα μπορούσε να τύχει ενωσιακής χρηματοδότησης, μέσω π.χ. της διευκόλυνσης «Συνδέοντας την Ευρώπη» και κάθε δράσης που ενδεχομένως θα την διαδεχθεί.

4.4 Καινοτομία και χρηματοδότηση

Βάσει του πλαισίου 2020, το στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών (σχέδιο ΣΕΤ) αύξησε τις επενδύσεις E&A σε ολόκληρη την Ένωση από 3,2 δισεκατ. σε 5,4 δισεκατ. ευρώ ετησίως και προχωρεί προς ένα ενιαίο, ολοκληρωμένο οδικό χάρτη που θα κατευθύνει τις μελλοντικές επενδύσεις. Για την περίοδο 2014-2020, η Ένωση κλιμακώνει τις επενδύσεις στην έρευνα και ανάπτυξη που αφορά την ενέργεια και το κλίμα και, βάσει του προγράμματος «Ορίζοντας 2020», του νέου προγράμματος έρευνας και καινοτομίας της Ένωσης, σχεδόν 6 δισεκατ. ευρώ θα διατεθούν για την ενεργειακή απόδοση και για ασφαλείς, καθαρές και χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών τεχνολογίες, καθώς και για ευφυείς πόλεις και κοινότητες. Περισσότερα κονδύλια θα διατεθούν επίσης για χρηματοδοτικά μέσα, συμπράξεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα και έργα MME.

Παρά ταύτα, η ΕΕ θα πρέπει να αυξήσει τις προσπάθειές της στον τομέα της πολιτικής έρευνας και καινοτομίας, προκειμένου να στηρίξει το πλαίσιο για το κλίμα και την ενέργεια την περίοδο μετά το 2020. Με βάση την πρόοδο που σημειώθηκε στο πλαίσιο του τρέχοντος σχεδίου ΣΕΤ, θα πρέπει να αρχίσει ήδη ο προβληματισμός σχετικά με τους καλύτερους τρόπους δράσης και τις σχετικές προτεραιότητες. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην επίτευξη της μείωσης του κόστους των τεχνολογιών χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών (ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, ενεργειακή απόδοση και βιομηχανικές διεργασίες χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών σε μια σειρά κλάδων) και της απορρόφησής τους από την αγορά. Η προσπάθεια αυτή θα πρέπει να επικεντρωθεί στην αύξηση των επενδύσεων σε συστήματα επίδειξης μεγάλης κλίμακας, στην τόνωση της ζήτησης για καινοτόμες τεχνολογίες και στην εξασφάλιση κατάλληλων ρυθμιστικών πλαισίων στο σύνολο της ενιαίας αγοράς. Υπάρχουν ενδείξεις ότι αναμένονται μειώσεις του κόστους μεταξύ 30 και 80%, καθώς ωριμάζουν οι νέες ενεργειακές τεχνολογίες.

Οι δραστηριότητες αυτές ενδέχεται να συνεπάγονται τη χρησιμοποίηση των εσόδων που αποφέρει το ΣΕΔΕ για τη χρηματοδότηση έργων επίδειξης χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, τα οποία θα καλύπτουν, π.χ., την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές και την ενεργειακή απόδοση, και θα προσελκύσουν μεγαλύτερες ιδιωτικές επενδύσεις, μέσω μόχλευσης από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων. Οι χάρτες πορείας προς χαμηλά επίπεδα ανθρακούχων εκπομπών, οι οποίοι εκπονήθηκαν από διάφορους βιομηχανικούς κλάδους, κατέδειξαν τη σαφή ανάγκη ανάπτυξης και επίδειξης σε μεγάλη κλίμακα καινοτόμων βιομηχανικών διεργασιών χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, καθώς και νέων προϊόντων χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών με υψηλή προστιθέμενη αξία. Σύμφωνα με την πολιτική καινοτομίας και τη βιομηχανική πολιτική της Ένωσης, θα διερευνηθεί, επομένως, η έννοια ενός διευρυνόμενου συστήματος NER300, ως μέσου διοχέτευσης εσόδων από το ΣΕΔΕ στην επίδειξη καινοτόμων τεχνολογιών χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών στον τομέα της βιομηχανίας και της παραγωγής ενέργειας. Επιπλέον, ποσοστό από τα έσοδα των πλειστηριασμών θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για την παροχή κινήτρων για περαιτέρω μέτρα μετριασμού των αερίων θερμοκηπίου, π.χ. με σκοπό τη μόχλευση της σύγκλισης και της συνέπειας των εθνικών καθεστώτων κινήτρων για τις ανανεώσιμες πηγές ή για την επέκταση των διασυνδέσεων και την ανάπτυξη έξυπνων δικτύων, εστιάζοντας στα κράτη μέλη που διαθέτουν μικρότερη επενδυτική ικανότητα.

Είναι σαφές ότι υπάρχουν σημαντικές ευκαιρίες για τα κράτη μέλη στο πλαίσιο των πρόσφατα εγκεκριμένων ενωσιακών προγραμμάτων για την προώθηση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και για τη βελτίωση των ελάχιστων επιπέδων ενεργειακής απόδοσης. Ενωσιακή χρηματοδότηση κατά την περίοδο 2014-2020 είναι διαθέσιμη από τα ευρωπαϊκά διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία, στο πλαίσιο των οποίων έχουν δεσμευθεί τουλάχιστον 23 δισ. ευρώ για αποκλειστική χρηματοδότηση του θεματικού στόχου «Μετάβαση προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα». Το ποσό αυτό αντιπροσωπεύει σημαντική αύξηση της ενωσιακής στήριξης για τη μαζική ανάπτυξη της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, της ενεργειακής απόδοσης, των αστικών μεταφορών χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και λύσεων έξυπνων δικτύων στην ΕΕ. Πολύ μεγαλύτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην οργάνωση της διάρθρωσης και στην ανάπτυξη νέων (ή την ανακεφαλαιοποίηση των υφισταμένων) χρηματοδοτικών μέσων, ενέργειες που θα αυξήσουν την εμπιστοσύνη των επενδυτών, ώστε να είναι δυνατή η χρήση δημοσίων πόρων για την αποτελεσματικότερη μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων.

Πρέπει πάντως να αρχίσει ο προβληματισμός για τα μέσα που θα είναι απαραίτητα για την περίοδο μετά το 2020 προς αντιμετώπιση των ζητημάτων που συνδέονται με το κλίμα και την ενέργεια, συμπεριλαμβανομένων των διαφορετικών επιπτώσεων όσον αφορά το κόστος για

τα κράτη μέλη που περιγράφονται στο τμήμα 2.1. Θα είναι επίσης σημαντικό να αναπτυχθεί η χρηματοοικονομική τεχνική και να διευκολυνθεί η πρόσβαση των μικρού και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση. Τα εν λόγω μέτρα θα πρέπει να παρέχουν επίσης τη δυνατότητα στις τοπικές και περιφερειακές αρχές να επενδύουν και να αξιοποιούν ευκαιρίες για μείωση των ανθρακούχων εκπομπών, όπως συμβαίνει σήμερα με την ενωσιακή πρωτοβουλία για τις ευφυείς πόλεις, η οποία θα στηρίζει τις πόλεις και τις περιφέρειες στη λήψη φιλόδοξων και πρωτοποριακών μέτρων με στόχο μείωση κατά 40% των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου το 2020 μέσω της αειφόρου χρήσης και παραγωγής ενέργειας²⁰.

5. ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το νέο πλαίσιο του 2030 οφείλει να λαμβάνει υπόψη την τρέχουσα διεθνή κατάσταση και τις προβλεπόμενες εξελίξεις. Το ενεργειακό τοπίο υφίσταται εκτεταμένες αλλαγές. Είναι σαφές ότι κατά την περίοδο μέχρι το 2030, η ζήτηση ενέργειας θα αυξηθεί παγκοσμίως, ιδιαίτερα στην Ασία, με αναμενόμενη μεγάλη αύξηση των εισαγωγών υδρογονανθράκων σε χώρες όπως η Κίνα και η Ινδία. Η αυξανόμενη ζήτηση ενέργειας αναμένεται να καλυφθεί εν μέρει με την ανάπτυξη νέων πόρων, που θα καταστεί δυνατή χάρη στην τεχνολογική πρόοδο (υπεράκτια άντληση σε μεγάλα βάθη, βελτιωμένες τεχνικές αξιοποίησης, μη συμβατικοί πόροι), και την αντίστοιχη γεωγραφική διαφοροποίηση της παραγωγής και των εμπορικών οδύσεων (ιδίως για το υδροποιημένο φυσικό αέριο). Οι εμπορικές ροές ενέργειας και οι τιμές ενέργειας επηρεάζονται σε μεγάλο βαθμό από τις εξελίξεις αυτές και θα έχουν συνέπειες για την ΕΕ λόγω της μεγάλης εξάρτησής της από τις εισαγωγές. Ταυτόχρονα, η παγκοσμιοποίηση των ενεργειακών ροών και η αυξημένη ποικιλομορφία διεθνών παραγόντων δημιουργεί δυναμική ανάπτυξης μιας νέας προσέγγισης βασιζόμενης σε κανόνες ενεργειακής διακυβέρνησης σε παγκόσμιο επίπεδο.

Οι προσπάθειες των διεθνών εταίρων της Ένωσης για μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου είναι ανόμοιες. Η «από τη βάση προς την κορυφή» φύση της διαδικασίας Κοπεγχάγης-Κανκούν για την ανάληψη δεσμεύσεων ήταν ένα σημαντικό, αν και ανεπαρκές βήμα πρόόδου προς καθεστώς ευρύτερης συμμετοχής, το οποίο είχε ως αποτέλεσμα η Κίνα, η Ινδία, η Βραζιλία, οι ΗΠΑ, η ΕΕ και περισσότερες από 100 χώρες (που αντιπροσωπεύουν ποσοστό άνω του 80% των παγκόσμιων εκπομπών) να δεσμευθούν συλλογικά σε συγκεκριμένες πολιτικές για το κλίμα. Γενικά, ωστόσο, η δράση για το κλίμα είναι αποσπασματική και προσαρμοσμένη σε συγκεκριμένες οικονομικές συνθήκες. Τριάντα οκτώ ανεπτυγμένες χώρες, συμπεριλαμβανομένων της ΕΕ, των κρατών μελών και της Ισλανδίας, έχουν αναλάβει νομικά δεσμευτικές υποχρεώσεις εκπομπών για μια δεύτερη περίοδο βάσει του πρωτοκόλλου του Κιότο, οι οποίες ισοδυναμούν με μέση μείωση τουλάχιστον κατά 18% κάτω από τα επίπεδα του 1990. Το γεγονός αυτό σημαίνει μία επιπλέον χώρα σε σχέση με την πρώτη περίοδο δεσμεύσεων, αλλά η Ιαπωνία, η Νέα Ζηλανδία και η Ρωσική Ομοσπονδία δεν έχουν αναλάβει νέες δεσμεύσεις.

Πλαίσιο 3: Διεθνής πρόοδος στη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου.

Το 2012, οι παγκόσμιες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα αυξήθηκαν κατά 1,1%, αν και με ρυθμό χαμηλότερο από τη μέση ετήσια αύξηση κατά 2,9% την τελευταία δεκαετία. Οι χώρες με τις μεγαλύτερες εκπομπές CO₂ είναι πλέον η Κίνα (29% των παγκόσμιων εκπομπών), οι Ηνωμένες Πολιτείες (16%), η ΕΕ (11%), η Ινδία (6%), η Ρωσική Ομοσπονδία (5%) και η Ιαπωνία (3,8%).

Από το 1990, οι εκπομπές CO₂ στην Κίνα αυξήθηκαν σημαντικά κατά περίπου 290% και

²⁰

<http://setis.ec.europa.eu/set-plan-implementation/technology-roadmaps/european-initiative-smart-cities>

από το 2005 κατά περίπου 70%. Οι κατά κεφαλήν εκπομπές είναι πλέον χονδρικά στο ίδιο επίπεδο με εκείνες της ΕΕ, ήτοι περίπου 7 τόνοι.

Το 2012, οι εκπομπές CO₂ των ΗΠΑ μειώθηκαν κατά 4% και έχουν μειωθεί κατά περισσότερο από 12% από το 2005. Οι κατά κεφαλήν εκπομπές σε απόλυτα μεγέθη είναι, ωστόσο, πολύ υψηλότερες, συγκεκριμένα 16,4 τόνοι το 2012. Η σημαντική πτώση των εκπομπών οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην εκμετάλλευση του εγγύριου σχιστολιθικού φυσικού αερίου, το οποίο εκτόπισε τον άνθρακα στον κλάδο της ηλεκτροπαραγωγής.

Οι εκπομπές στην Ινδία αυξήθηκαν κατά 6,8% το 2012, κατά 53% από το 2005 έως το 2012 και κατά 200% από το 1990, αν και οι κατά κεφαλήν εκπομπές εξακολουθούν να είναι πολύ μικρότερες από ό,τι στην ΕΕ, συγκεκριμένα λιγότερο από 2 τόνους.

Οι εκπομπές της Ιαπωνίας παρέμειναν αμετάβλητες την περίοδο 2005-2012, αλλά αυξήθηκαν από το 1990 και εμφανίζουν ανοδική τάση. Προσφάτως η Ιαπωνία περιόρισε σημαντικά τα σχέδιά της για μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου έως το 2020, στο πλαίσιο της αναθεώρησης της ενεργειακής πολιτικής, μετά το πυρηνικό ατύχημα της Φουκουσίμα. Το ίδιο έπραξαν η Αυστραλία και ο Καναδάς.

Η Κίνα αποτελεί σήμερα, μαζί με την ΕΕ, τον μεγαλύτερο επενδυτή στην ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές και έχει καθιερώσει σειρά περιφερειακών συστημάτων εμπορίας δικαιωμάτων εκπομπής που καλύπτουν τις μείζονες οικονομικές περιφέρειες, με προοπτική την ανάπτυξη εθνικού συστήματος, δεδομένου ότι η τοπική ατμοσφαιρική ρύπανση και η ενεργειακή ασφάλεια αποτελούν πρωταρχικό μέλημα. Στις ΗΠΑ σημειώθηκε μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, σύμφωνα με τον στόχο τους για μείωση κατά 17% μέχρι το 2020 σε σύγκριση με το 2005, η οποία οφείλεται όχι μόνο στη μετάβαση από τον άνθρακα στο φυσικό αέριο, αλλά και στα αυστηρότερα πρότυπα εκπομπών CO₂ για τα αυτοκίνητα, στην αύξηση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και στον δραστήριο ιδιωτικό τομέα που επενδύει κατά κόρον σε νέες τεχνολογίες και στην καινοτομία. Η Βραζιλία έχει σημειώσει πρόοδο όσον αφορά την ανάσχεση της μαζικής αποδάσωσης. Ενώ η ΕΕ κατέχει επί του παρόντος ηγετική θέση παγκοσμίως στις τεχνολογίες χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, άλλες σημαντικές και ραγδαία αναπτυσσόμενες οικονομίες έχουν επισημάνει ως στρατηγικό συμφέρον να ανταγωνιστούν σε αυτές τις νέες αγορές. Η ανανεωμένη φιλοδοξία σε θέματα κλίματος και ενέργειας θα επιτρέψει στην Ευρώπη να διατηρήσει το πλεονέκτημα του πρωτοπόρου σε αυτές τις ταχέως αναπτυσσόμενες παγκόσμιες αγορές.

Συνολικά, εξακολουθεί να υπάρχει σημαντικό χάσμα φιλοδοξιών μεταξύ των προγραμματισμένων δράσεων για τον μετριασμό των συνεπειών και των όσων είναι αναγκαία για να περιοριστεί η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη σε λιγότερο από 2°C²¹. Για τον λόγο αυτό, τα συμβαλλόμενα μέρη της UNFCCC δρομολόγησαν το 2011 διαδικασία που αποσκοπεί στη σύναψη νέας διεθνούς συμφωνίας στο Παρίσι, τον Δεκέμβριο του 2015, η οποία θα εφαρμόζεται σε όλα τα συμβαλλόμενα μέρη και θα καλύπτει την περίοδο μετά το 2020. Τα συμβαλλόμενα μέρη θα πρέπει να είναι έτοιμα να υποβάλουν τις εισηγήσεις τους μέχρι το πρώτο τρίμηνο του 2015, ώστε να υπάρχει αρκετός χρόνος για συζήτηση και αξιολόγηση με βάση τον συμφωνηθέντα στόχο να περιοριστεί η αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη σε λιγότερο από 2°C. Η Ένωση θα πρέπει να είναι έτοιμη να διαδραματίσει τον ρόλο της και να αναλάβει περαιτέρω φιλοδοξία δράση για τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου και την προώθηση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και της ενεργειακής απόδοσης. Είναι προς ίδιο συμφέρον να το πράξει, θα πρέπει όμως να καλέσει τους διεθνείς εταίρους της να αναλάβουν παρόμοια δράση για να ανταποκριθούν στην παγκόσμια

²¹ UNEP: The Emissions Gap Report 2013 (Εκθεση για το χάσμα εκπομπών, 2013).

πρόκληση της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής. Η αυξημένη διεθνής δράση θα βοηθήσει επίσης στη διατήρηση της μακροπρόθεσμης ανταγωνιστικότητας της βιομηχανικής βάσης της Ένωσης.

6. ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ

Κατά την άποψη της Επιτροπής, στα βασικά στοιχεία ενός νέου πλαισίου για το κλίμα και την ενέργεια με ορίζοντα το 2030 θα πρέπει να περιλαμβάνονται: στόχος μείωσης των αερίων θερμοκηπίου σε επίπεδο ΕΕ, ο οποίος θα κατανέμεται δίκαια μεταξύ των κρατών μελών με τη μορφή δεσμευτικών εθνικών στόχων· η μεταρρύθμιση του συστήματος εμπορίας εκπομπών· στόχος σε επίπεδο ΕΕ για το μερίδιο της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και νέα ευρωπαϊκή διαδικασία διακυβέρνησης για τις ενεργειακές και κλιματικές πολιτικές, βασιζόμενη σε σχέδια των κρατών μελών για ανταγωνιστική, ασφαλή και αειφόρο ενέργεια. Η ενεργειακή απόδοση θα εξακολουθήσει να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην επίτευξη των στόχων της Ένωσης για το κλίμα και την ενέργεια και θα αποτελέσει αντικείμενο επανεξέτασης που θα ολοκληρωθεί αργότερα εντός του 2014.

Η Επιτροπή καλεί το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να συμφωνήσουν, έως τα τέλη του 2014, ότι η ΕΕ θα πρέπει να δεσμευθεί στις αρχές του 2015 για μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου της τάξης του 40%, στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων που θα ολοκληρωθούν στο Παρίσι τον Δεκέμβριο του 2015. Η Ένωση θα πρέπει επίσης να είναι έτοιμη να συμβάλει θετικά στη διάσκεψη κορυφής που διοργανώνεται από τον Γενικό Γραμματέα του ΟΗΕ τον Σεπτέμβριο του 2014.

Η Επιτροπή καλεί επίσης το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να εγκρίνουν ως στόχο σε επίπεδο ΕΕ για το μερίδιο της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές που θα καταναλώνεται στην ΕΕ το 2030 τουλάχιστον 27%, στόχο ο οποίος θα υλοποιηθεί μέσω σαφών δεσμεύσεων που θα αποφασιστούν από τα ίδια τα κράτη μέλη, υποστηριζόμενα από ενισχυμένους μηχανισμούς υλοποίησης και δείκτες σε ενωσιακό επίπεδο.

Η Επιτροπή καλεί επίσης το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να εγκρίνουν την προσέγγιση της Επιτροπής σχετικά με τις μελλοντικές πολιτικές για το κλίμα και την ενέργεια, καθώς και την πρότασή της σχετικά με τη θέσπιση απλουστευμένου αλλά αποτελεσματικού συστήματος διακυβέρνησης για την υλοποίηση των κλιματικών και ενεργειακών στόχων.